

STANOVNIŠTVO REFORMIRANE VJEROISPOVIJESTI  
U JUŽNOJ BARANJI 1750. – 1850.

BIBLIOTHECA CROATICA: SLAVONICA, SIRMIENSIA ET BARANYENSIA

**Etničke teme**

Knjiga 4

*Nakladnici:*

Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje  
Slavonski Brod

Mađarsko kulturno društvo „Népkör“, Osijek

*Za nakladnike:*

dr. sc. Stanko Andrić  
Danijel Magdika

*Recenzenti:*

dr. sc. Szabolcs Varga  
dr. sc. Robert Skenderović

*Lektura:*

Rene Čipanj Banja, mag. hun. et mag. edu. phil. croat.

*Grafička priprema i tisak:*

Krešendo, Osijek

*Naklada:*

300 primjeraka

ISBN 978-953-8102-33-2

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu  
Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku pod brojem ???

Izdavanje ove knjige omogućilo je  
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

Slika na koricama: Matična knjiga Suza

Dubravka Božić Bogović

Eldina Lovaš

**STANOVNIŠTVO  
REFORMIRANE VJEROISPOVIJESTI  
U JUŽNOJ BARANJI  
1750. – 1850.**



Slavonski Brod – Osijek

studeni 2019.



## SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	5
PREDGOVOR .....	7
UVOD.....	9
Reformacija i njezini odjeci u južnoj Baranji od pojave pokreta do prve polovice 19. stoljeća .....	9
Oblikovanje reformirane crkvene strukture i uprave na području južne Baranje .....	16
Matične knjige reformiranih župa južne Baranje u 18. i prvom polovici 19. stoljeća.....	19
Reformirano stanovništvo južne Baranje u popisima stanovništva i kanonskim vizitacijama u 18. i prvom polovici 19. stoljeća.....	30
TEORIJSKO METODOLOŠKI PRISTUP .....	37
ROĐENI.....	41
Godišnja raspodjela poroda .....	41
Mjesečna raspodjela začeca i poroda.....	48
Spolna struktura rođenih.....	52
Blizanci i trojke .....	54
VJENČANI.....	57
Godišnja raspodjela vjenčanja .....	57
Mjesečna i dnevna raspodjela vjenčanja .....	63
Dobna struktura i predbračno stanje mladenaca .....	66
UMRLI .....	71
Godišnja raspodjela umrlih.....	71
Mjesečna raspodjela umrlih.....	79
Spolna i dobna struktura umrlih .....	84
Uzroci smrti .....	87
DEMOGRAFSKI POKAZATELJI.....	91
DRUŠTVENA POVIJEST U MATIČNIM KNJIGAMA .....	97

ZAKLJUČAK: DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA I TRENDОВI.....	101
SAŽETAK .....	109
PRILOZI: TABLICE.....	115
IZVORI I LITERATURA.....	157
KAZALO .....	163
BILJEŠKA O AUTORICAMA.....	165

## PREDGOVOR

Knjiga *Stanovništvo reformirane vjeroispovijesti u južnoj Baranji 1750. – 1850.* nastala je kao plod interesa autorica za demografsku i društvenu povijest stanovništva reformirane vjeroispovijesti na području južne Baranje u ranom novom vijeku. Riječ je o knjizi koja je rezultat višegodišnjega sustavnog istraživanja matičnih knjiga deset župa: Bilja, Kamenca, Karanca, Kneževih Vinograda, Kopačeva, Kotline, Luga, Vardarca, Suze i Zmajevca. Knjiga obuhvaća otprilike sto (1750. – 1850.) godina povijesti južnobaranjskoga stanovništva reformirane vjeroispovijesti obuhvaćenih u zapisima matičnih knjiga. Početna godina istraživanja određena je početnom godinom vođenja reformiranih matica, a završna posljednjom godinom tzv. predstatističkog razdoblja.

Sadržaj knjige podijeljen je na poglavlja. U uvodnim se poglavljima raspravlja o pojavi i širenju pokreta reformacije, o osnivanju župa i crkvene strukture na području južne Baranje te se opisuju matične knjige kao izvor za istraživanje demografske povijesti. Središnji se dio knjige temelji na analizi podataka iz matičnih knjiga, a koji su dobiveni kvantitativnom, analitičkom i deskriptivnom metodom. U knjizi su objedinjeni sumarni podatci po matičnim knjigama za sveukupno južnobaranjsko stanovništvo reformirane vjeroispovijesti, jer cilj istraživanja nije bio usporediti spomenuta naselja, nego prikazati opće karakteristike i određene demografske trendove spomenutoga stanovništva na određenom prostoru i u određenom vremenu. Analizom matičnih knjiga krštenih utvrđena je godišnja i mjesečna raspodjela krštenja, spolna struktura rođenih kao i broj blizanaca, trojki. Istraživanjem podataka matičnih knjiga vjenčanih utvrđena je godišnja, mjesečna i dnevna raspodjela vjenčanja, dob mladenaca pri sklapanju braka te predbračno stanje. S pomoću zapisa iz matičnih knjiga umrlih analizirana je godišnja i mjesečna raspodjela umrlih, spolna i dobna struktura pokojnikâ te uzroci smrti. Knjiga donosi i podatke o prirodnom prirastu i vitalnom indeksu te o pojedinim obilježjima južnobaranjskoga društva u sklopu stanovništva reformirane vjeroispovijesti. Čitateljstvo će se s pomoću ove knjige, a koja je objelodanjena nakon publikacije o katoličkom stanovništvu južnobaranjskoga područja, moći upoznati i s obilježjima južnobaranjskoga stanovništva reformirane vjeroispovijesti koje je – sve do sada – bilo predmet istraživanja manjega broja istraživača.

Čast nam je zahvaliti svima koji su pridonijeli objavljivanju ove knjige. Ponajprije želimo zahvaliti Mađarskom kulturnom društvu Népkör jer smo u suradnji s njima

uspjeli osigurati sva materijalna sredstva potrebna za tiskanje knjige, a u sklopu projekta Ministarstva vanjskih i europskih poslova. Želimo zahvaliti i dr. Stanku Andriću, voditelju Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, što je podupirao izdavanje našega rukopisa i što je omogućio da Podružnica u suradnji s društvom Népkör bude jedan od izdavača ove knjige. Veliku zahvalnost dugujemo i recenzentima dr. sc. Robertu Skenderoviću i dr. sc. Szabolcsu Vargi, koji su svojim savjetima rukopis učinili još kvalitetnijim. Nadalje, zahvaljujemo i Imreu Gáboru Nagy, zamjeniku ravnatelja pečušškoga arhiva, koji nam je, u svrhu pisanja ove knjige, odobrio objavljivanje podataka iz izvora koji su u vlasništvu Arhiva baranjske županije pri Mađarskom nacionalnom arhivu. Velika hvala i djelatnicima Državnoga arhiva u Osijeku na pomoći i susretljivosti. Također, hvala reformiranom biskupu Jánosu Kettósu Kopácsiju te reformiranom pastoru György Vargi iz Suze, koji su nam, u svrhu pisanja ove knjige, omogućili upotrebu reformiranih matičnih knjiga Kopačeva i Suze koje se čuvaju u njihovim župnim uredima. Hvala i lektoru Reneu Čipanju Banji te Martici Starčević, koja je sažetak prevela na engleski jezik. Konačno, hvala našim obiteljima i prijateljima na neizmornoj potpori i razumijevanju tijekom pisanja ove knjige.

Dubravka Božić Bogović, Eldina Lovaš